

zielona wstążka #DlaPlanety

Światowy
Dzień
Środowiska
2018

Deбата

GRID | In partnership with
WARSZAWA | UN Environment

**BEAT
PLASTIC
POLLUTION**

**WORLD
ENVIRONMENT
DAY**

UN
environment

**BEAT
PLASTIC
POLLUTION**

**WORLD
ENVIRONMENT
DAY**

UN
environment

Organizator

GRID | In partnership with
WARSZAWA | UN Environment

Współorganizator

Patroni honorowi

Patronat honorowy
Przedstawicielstwa
Komisji Europejskiej w Polsce

Patronat honorowy
Ministra Środowiska
Pana Henryka Kowalczyka

Patronat honorowy
Ministerstwa Przedsiębiorczości
i Technologii

Partnerzy strategiczni

synthos
chemical innovations

Partnerzy główni

Partnerzy

Debata **#DlaPlanety**

Rozwój gospodarczy a wyzwania środowiskowe związane z tworzywami sztucznymi

5 czerwca świętowaliśmy 46. Światowy Dzień Środowiska. W tym dniu UN Environment skupia naszą uwagę na ważnych problemach środowiskowych i dlatego tegoroczne obchody poświęcone były tematowi zanieczyszczeń tworzywami sztucznymi.

W Ministerstwie Środowiska odbyła się w tym dniu ekspercka debata na temat powiązań między rozwojem gospodarczym a wyzwaniami dla środowiska naturalnego.

Była ona okazją do zaprezentowania strategii Unii Europejskiej w zakresie ograniczania ilości odpadów z tworzyw sztucznych, działań podejmowanych przez rządy państw świata, a także odpowiedzi biznesu na ten problem.

Temat zanieczyszczenia środowiska odpadami z tworzyw sztucznych stał się w ostatnich miesiącach obiektem zainteresowania mediów na całym świecie. Poruszające obrazy efektów, jakie dla życia w wodzie niosą plastikowe torebki czy słomki prezentował między innymi uznany brytyjski dokumentalista David Attenborough, w swoim cyklu dokumentalnym „Blue Planet”.

Horyzont zmian

Zanieczyszczenia plastikowymi odpadami zaczęły budzić niepokój i oburzenie opinii publicznej. Presja społeczna skłoniła firmy oraz instytucje publiczne do zadeklarowania działań na rzecz redukcji zanieczyszczenia środowiska tworzywami sztucznymi.

Rozwiązanie tego problemu staje się nagłą koniecznością. Globalna produkcja tworzyw sztucznych wzrosła 200-krotnie od lat 60. XX wieku. Same kraje Unii Europejskiej co roku generują 25,8 milionów ton plastikowych odpadów, spośród których jedynie około 30% trafia do recyklingu. Tworzywa sztuczne odpowiadają dziś za 6% globalnego zapotrzebowania na ropę – tyle, co sektor lotniczy. Wskaźnik ten do roku 2050 może wzrosnąć nawet do 20%.

Sieci kawiarni, takie jak Starbucks, zaczęły eksperymentować z działaniami w rodzaju wprowadzenia dodatkowej opłaty za używanie plastikowych kubków bądź szklanek za przychodzenie z własnym naczyniem wielorazowego użytku. Wygaszanie użycia plastikowych produktów jednorazowych ogłosił brytyjski nadawca publiczny – BBC. Obietnice ograniczenia skali stosowania plastiku złożyły australijskie sieci supermarketów – Woolworths oraz Coles, a nawet brytyjska rodzina królewska.

Swoją odpowiedzialność za sytuację zaczął również dostrzegać sektor publiczny. Komisja Europejska postanowiła kontynuować działania, rozpoczęte w roku 2015 zaprezentowaniem dokumentu, poświęconego gospodarce o obiegu zamkniętym.

Jednym z nich było wprowadzenie na terenie Unii obowiązku odpłatności za lekkie torby na zakupy z tworzywa sztucznego.

Ambicje w tym zakresie ma jednak nie tylko Europa. Kraje, które mocno dotknął problem zanieczyszczenia plastikowymi odpadami również postanowiły działać. Najdalej w kwestii regulacji poszła Kenia, wprowadzając zakaz używania plastikowych toreb połączony z wysokimi karami za jego łamanie – zakaz, którego wprowadzenie rozważają również inne kraje regionu Afryki Wschodniej.

Osiem z dziesięciu najbardziej zanieczyszczonych plastikowymi odpadami rzek przepływa w całości lub częściowo przez fragmenty dwóch państw – Indii oraz Chin. W tegorocznym Światowym Dniu Środowiska, Indie ogłosiły swoje plany redukcji tych zanieczyszczeń. Będąc drugim największym pod względem ludności krajem świata, Indie zadeklarowały rezygnację z używania jednorazowych produktów z plastiku po roku 2022.

Zmiany w polityce Chin wobec plastiku już dziś mają istotny wpływ na globalny przepływ tego surowca wtórnego. Druga największa gospodarka świata przez lata przyjmowała eksportowane do niej odpady z tworzyw sztucznych. Na początku tego roku w życie wszedł jednak zakaz sprowadzania 24 rodzajów odpadów (w tym plastikowych), który wymusza na graczach, takich jak Unia Europejska, Stany Zjednoczone czy Japonia, poszukiwanie nowych rynków eksportu oraz przystąpienia do rozbudowy własnej infrastruktury recyklingowej.

Tworzywa sztuczne a Cele Zrównoważonego Rozwoju

Jako dążenie do odpowiedzialnej produkcji i konsumpcji, postulat zmiany podejścia do wykorzystywania tworzyw sztucznych wpisuje się w 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju zawartych w Agendzie 2030, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych w roku 2015. Cele te stanowią dzisiaj drogowskaz dla instytucji publicznych i prywatnych w ich działaniach prowadzących do rozwoju gospodarczego w harmonii ze środowiskiem, zmierzającego do poprawy jakości życia.

W wypadku poszukiwania odpowiedzi na wyzwania związane ze skalą zanieczyszczenia odpadami z tworzyw sztucznych, oczywistym punktem odniesienia jest Cel 12 – *Odpowiedzialna produkcja i konsumpcja*. Wśród zadań mających przyczynić się do jego osiągnięcia zapisane zostało istotne obniżenie poziomu generowania odpadów poprzez prewencję, redukcję, recykling i ponowne użycie.

Realizacja tego celu przez biznes – zarówno producentów plastiku, jak i korzystających z niego przedsiębiorstw – może pozytywnie wpłynąć na związane ze stanem środowiska Cele 13-15.

Efektywne wykorzystanie tworzyw sztucznych jako surowca wtórnego zmniejszy zapotrzebowanie na paliwa kopalne, będąc konkretnym działaniem na rzecz ochrony klimatu. Mniejsza ilość odpadów wpłynie pozytywnie na stan bioróżnorodności – zarówno w ekosystemach wodnych, jak i lądowych.

Przedsiębiorcy – poza korzyściami środowiskowymi – mogą w ten sposób przyczynić się do realizacji Celów 8 i 9, związanych z promowaniem stabilnego, zrównoważonego i inkluzywnego wzrostu gospodarczego oraz budowy stabilnej infrastruktury, promowania zrównoważonego przemysłowania i wspierania innowacyjności.

Aby pojawiające się okazje zostały w pełni wykorzystane niezbędne są działania na rzecz intensyfikacji dialogu między zróżnicowanymi interesariuszami (którzy nierzadko mają odmienne spojrzenia na diskutowane wyzwania) oraz wypracowanie najbardziej skutecznych rozwiązań pojawiających się problemów. Dialog ten jest niezbędny do stworzenia pełnego obrazu sytuacji oraz optymalnego planu działań, na przykład w obszarze odpadów z tworzyw sztucznych.

17. Cel Zrównoważonego Rozwoju – *tworzenie partnerstw na rzecz ich realizacji* – przyświecał Centrum UNEP/GRID-Warszawa przy tworzeniu Partnerstwa na rzecz realizacji środowiskowych Celów Zrównoważonego Rozwoju „Razem dla Środowiska”. Był również jednym z istotnych elementów planowania kampanii „Zielona wstążka #DlaPlanety”, która w 2018 roku przebiega pod hasłem odpowiedzialnej produkcji i konsumpcji tworzyw sztucznych.

Transform your business
Sustainability Consulting
Central Europe

Making an impact that matters
Sustainability | Economics | Communication

**PARTNERSTWO
NA RZECZ REALIZACJI
ŚRODOWISKOWYCH CELÓW
ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
RAZEM DLA ŚRODOWISKA**

GRIDS.GRIDW.PL

3 GOOD HEALTH
AND WELL-BEING

6 CLEAN WATER
AND SANITATION

**EKO
PAK**

Henryk Kowalczyk, Minister Środowiska RP. Fot. Piotr Dymus

Europa wchodzi do gry

Maria Andrzejewska, Dyrektor Centrum UNEP/GRID-Warszawa, przywitała około 100 uczestników oraz panelistów, zgromadzonych 5 czerwca w trakcie debaty w Ministerstwie Środowiska. Przybyłych gości powitał również Henryk Kowalczyk, Minister Środowiska, a także reprezentujący Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce Rafał Szyndlauer.

Minister H. Kowalczyk podkreślił wieloletnią współpracę na rzecz ochrony środowiska pomiędzy Ministerstwem a Centrum UNEP/GRID-Warszawa oraz fakt, że Polska jednoczy się w sprawie walki z zanieczyszczeniem mórz i oceanów z innymi rządami oraz przedsiębiorcami. W duchu wspólnej troski o stan środowiska nasz kraj przystąpił, między innymi, do firmowanego przez Program Narodów Zjednoczonych ds. Środowiska (UN Environment) programu „Czyste Morza”. Wśród metod walki z zanieczyszczeniem plastikiem zwrócił uwagę na wprowadzenie opłaty recyklingowej na lekkie torby na zakupy z tworzywa sztucznego, która zaczęła obowiązywać od 1 stycznia 2018 r.

Maria Andrzejewska przedstawiła w trakcie swojego wystąpienia najważniejsze wnioski i założenia zaprezentowanej w styczniu tego roku przez Komisję Europejską „Europejskiej strategii na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym”.

Sama Unia Europejska produkuje obecnie około 58 milionów ton tworzyw sztucznych, z czego niemal 40% stanowią opakowania. UE generuje dziś przeszło 25 milionów ton plastikowych odpadów, z czego opakowania stanowią już 59%.

Changing the Way we use Plastics,
Komisja Europejska, 2018
(za PlasticsEurope, 2014).

Jak Twoim zdaniem należy zmierzyć się z wyzwaniem plastiku?

Większość Polaków popiera inicjatywy ograniczenia odpadów plastikowych.

85% Polaków martwi się o wpływ plastiku na środowisko naturalne, a 81% obawia się jego wpływu na ich zdrowie — to spory potencjał, który może pomóc w mierzeniu się z wyzwaniem plastiku. A jakie konkretne rozwiązania popierają ankietowani?

92% uważa, że opakowania z tworzyw sztucznych powinny być projektowane w sposób ułatwiający recykling

92% sądzi, że przemysł i sprzedawcy powinni ograniczać ilość opakowań plastikowych

92% jest zdania, że lokalne władze powinny skuteczniej gospodarować odpadami plastikowymi

91% uważa, że należy kształcić obywateli w zakresie ograniczania odpadów plastikowych

67% popiera podniesienie cen jednorazowych towarów plastikowych, takich jak sztućce

Changing the Way we use Plastics, Komisja Europejska, 2018 (za Eurobarometr).

Maria Andrzejewska, Dyrektor Centrum UNEP/GRID-Warszawa.

Do recyklingu trafia jedynie 30% ogółu odpadów z tworzyw sztucznych. Komisja Europejska chce tymczasem, by do roku 2030 wszystkie produkowane na terenie UE plastiki nadawały się bądź to do ponownego użytku, bądź do recyklingu.

Pod koniec maja KE dodatkowo podniosła poprzeczkę, mierząc się z 10 najczęściej spotykanymi na plażach plastikowymi odpadami, takimi jak patyczki do balonów, filtry z papierosów czy patyczki do uszu. Projekt dyrektywy zakłada, że wobec części z nich (jak np. jednorazowe słomki czy sztućce) możliwe będzie nawet zakazanie ich wprowadzania na rynek UE. Wobec innych (np. butelki) przewiduje wprowadzenie bardziej skutecznych mechanizmów ich zbiórki.

Dyrektor Andrzejewska zaprezentowała również najważniejsze wnioski z badań europejskich konsumentów, pytanych o ich podejście do ochrony środowiska. Około 87% ankietowanych dostrzega problem zanieczyszczenia środowiska odpadami plastikowymi, prawie ¼ z nich obawia się negatywnego wpływu tego stanu rzeczy na swoje zdrowie.

Aż 94% badanych (92% w Polsce) uważa, że projektowanie produktów powinno sprzyjać ich recyklingowi. Podobna grupa oczekuje od producentów zmniejszenia ilości wprowadzanych przez nich na rynek opakowań.

Wyniki te pokazują, że przedsiębiorcy będą musieli liczyć się z rosnącą świadomością ekologiczną konsumentów i być w stanie odpowiadać na wyrażane przez nich oczekiwania, dotyczące bardziej odpowiedzialnego wykorzystywania tworzyw sztucznych.

Dyrektor Centrum UNEP/GRID-Warszawa podkreśliła, że dyskusja wokół plastikowych odpadów nie jest równoznaczna z krytyką wszelkiego użycia plastiku. Potrzebne jest sprawne funkcjonowanie systemu przetwarzania odpadów, skuteczne działania administracji na rzecz transpozycji prawa europejskiego do krajowej legislacji, a także podnoszenie świadomości konsumentów na temat wpływu ich decyzji zakupowych na stan środowiska.

Debata

Globalna perspektywa

Po zaprezentowaniu perspektywy europejskiej rozpoczęła się dyskusja. Prowadząca debatę **Irena Pichola** z Deloitte Polska przypomniała o tym, że wyzwania stoją zarówno przed producentami, jak i decydentami z sektora publicznego. Rynekowi potrzebna jest mądra regulacja i odpowiednia infrastruktura do recyklingu. Mamy do czynienia z globalnym wyzwaniem, które wymaga od poszczególnych aktorów rynku wyobraźni i dalekowzroczności w mierzeniu się z nim.

Tę globalną perspektywę zaprezentował w swoim wystąpieniu **dr Jan Dusík**, Dyrektor Programu Narodów Zjednoczonych ds. Środowiska na Europę. Jak zauważył, działania regulacyjne nie dotyczą jedynie Europy i są rozważane oraz wprowadzane w życie w krajach takich jak Indie (tegoroczny gospodarz Światowego Dnia Środowiska) czy Kenia (która wprowadziła zakaz używania, a nawet wwożenia do kraju jednorazowych, plastikowych torebek). Polska, jako gospodarz tegorocznego Szczytu Klimatycznego w Katowicach ma tutaj, zdaniem dr Dusíka, ważną rolę do odegrania.

Zdjęcie na górze, od lewej strony: Irena Pichola, Deloitte Polska; Krzysztof Żarnota, Synthos S.A.; Sławomir Mazurek, Ministerstwo Środowiska.

Zdjęcie na dole, od lewej strony: Sławomir Mazurek, Ministerstwo Środowiska; Jan Dusík, Program Narodów Zjednoczonych ds. Środowiska na Europę; Krzysztof Baczyński, EKO-PAK.

Poza kwestią problemów na rynkach, związanych z zakazem importu plastikowych odpadów do Chin, nakreślił on inne wyzwania, takie jak upowszechnianie się mikroplastików (niewielkich, powstałych z rozpadu plastikowych produktów drobin tworzyw sztucznych, które krążą następnie w ekosystemach lądowych i wodnych), a także biodegradowalność produktów z tworzyw sztucznych, osiąganą dziś najczęściej jedynie w specjalistycznych zakładach ich przetwarzania.

Skala wyzwań jest ogromna, co roku na całym świecie produkowanych jest 5 bilionów jednorazowych torebek plastikowych – a to tylko niewielki wycinek ogólnej produkcji. Na jednego Europejczyka przypada 31 kilogramów tworzyw sztucznych rocznie.

Polski kontekst

Wiceminister **Sławomir Mazurek**, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska, ustosunkował się do kwestii związanych z potrzebą mądrych regulacji prawnych, dotyczących sektora tworzyw sztucznych. Zwrócił uwagę na trwający globalny proces stopniowego odchodzenia od modelu gospodarki linearnej w stronę gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ). W modelach uwzględniających założenia GOZ dochodzi do przemodelowania myślenia o biznesie, dzięki któremu możliwe będzie zachowanie środowiska w dobrym stanie dla przyszłych pokoleń.

Wiceminister środowiska zauważył, że kluczową kwestią staje się dziś stworzenie rynku recyklingu. Innym ważnym aspektem jest również stymulowanie innowacyjności, np. dzięki projektowaniu ułatwiającemu późniejsze przetwarzanie produktów z tworzyw sztucznych. Jako istotną ramę dla polityki publicznej w Polsce wskazał – również niedawno ogłoszony – unijny pakiet odpadowy.

W kontekście potrzeby dialogu na rzecz budowy gospodarki o obiegu zamkniętym wiceminister Mazurek wspominał o dotychczasowych działaniach Ministerstwa Środowiska, nakierowanych na dialog z przedsiębiorcami czy środowiskami start-upowymi. Zapowiedział również kolejne spotkania w formie stolików eksperckich, które mają stymulować debatę między zróżnicowanymi grupami interesariuszy.

Sławomir Mazurek, Ministerstwo Środowiska.

Prof. Przemysław Postawa, Politechnika Częstochowska.

Potrzeba wiedzy

Profesor **Przemysław Postawa** z Politechniki Częstochowskiej przypomniał o wadze współpracy między biznesem a światem nauki. Przywołał przykład współpracy swojej uczelni, która już teraz realizuje wspólne przedsięwzięcia z dwiema firmami zajmującymi się recyklingiem.

Jego zdaniem szkoły wyższe są już dziś wyposażone w sprzęt i aparaturę do mierzenia się z wyzwaniami badawczymi i technologicznymi wspólnymi dla obu tych sektorów. Potrzebny jest za to większy udział naukowców w konferencjach już nie tylko naukowych, ale także przemysłowych, na których dyskutuje się o realnych problemach. Rozwiązania naukowe odpowiadające na realne zapotrzebowanie rynku mają największe szanse na ich realizację w praktyce.

Jednak nowe technologie czy alternatywne materiały to jedno – drugie to zapewnianie odpowiedniej infrastruktury oraz czytelnych dla konsumentów informacji, umożliwiających im sprawną segregację.

Perspektywa producentów

Kluczowym głosem w dyskusji o ograniczaniu skali zanieczyszczenia plastikowymi odpadami jest biznes. Jego przedstawiciele nie zabrakło również wśród panelistów.

Reprezentujący Synthos S.A. **Krzysztof Żarnotał** stwierdził, że Europejska Strategia na rzecz Plastik wchodzi w skład Cele Zrównoważonego Rozwoju, w szczególności zaś w Cele: 9. – konieczność dokonywania inwestycji w GOZ oraz innowacyjne technologie i plastiku, 12. – konieczność odpowiedzialnej zarówno produkcji, jak i konsumpcji, 14. – konieczność zapewnienia czystości mórz i oceanów oraz 17. – konieczność partnerskiego działania.

Z zadowoleniem przyjął zawartą w Europejskiej Strategii na rzecz Plastik konstatację, że KE docenia ekonomiczne i środowiskowe walory stosowania tworzyw sztucznych.

Zauważył, że transformacja niezbędna do realizacji ambitnych celów Strategii będzie miała daleko

Na zdjęciu, czwarty z prawej strony: Krzysztof Żarnota, Synthos S.A.

idące skutki dla wszystkich gałęzi przemysłu UE, które produkują, wykorzystują i poddają recyklingowi tworzywa sztuczne. Skonstatował, że Grupa Synthos nadal gotowa jest być konstruktywnym, zaangażowanym i wykazującym się inicjatywą partnerem tej transformacji. Dzięki bowiem swym materiałom, produktom i technologiom Grupa w znacznym stopniu nie tylko przyczynia się do wzrostu gospodarczego, ale zarazem dostarcza rozwiązania służące pilnym wyzwaniom związanym z koniecznością wzmożenia działań na rzecz ochrony środowiska.

Wyraził przekonanie, że biznes nie może ponosić odpowiedzialności za niewłaściwe postępowanie z odpadami przez innych. Dlatego też rzeczą niezwyklej wagi jest skupienie się na kampaniach podnoszących świadomość w celu zmniejszenia zaśmiecania środowiska. Wskazał, że wszystkim – także legislatorom – należy uświadamić środowiskowe i funkcjonalne walory plastiku w porównaniu z produktami, które potencjalnie mogłyby plastiki zastąpić. Przywołał wyniki amerykańskich badań, według których środowiskowe koszty potencjalnego zastąpienia

plastiku innymi produktami, czterokrotnie przewyższyłyby obecne koszty stosowania plastiku.

Podkreślił, że zamiast straszenia plastikiem potrzebna jest edukacja konsumentka na rzecz odpowiedzialnego używania produktów z tworzyw sztucznych lub takich, których elementem są tworzywa sztuczne. Dodał, że walczyć należy ze zjawiskiem śmiecenia, a nie z samymi tworzywami sztucznymi.

W odpowiedzi na pytanie o innowacyjne działania, Synthos S.A. wymienił przykład – uznanej przez Komisję Europejską za best practice – paneuropejskiej inicjatywy PolyStyrene Loop. W Holandii powstał demonstracyjny zakład recyklujący polistyren i ekspandowany polistyren, który zarazem doprowadza do niszczenia substancji uznanych za szkodliwe. Technologia ta będzie wykorzystana w 20 planowanych produkcyjnych instalacjach tego typu w Europie. Pierwsza z nich powstanie na południu Polski.

Krzysztof Baczyński,
EKO-PAK.

Podkreślił, że dla przedsiębiorców brak możliwości ponownego wykorzystania surowca to marnotrawstwo. Odpowiedzialność biznesu za środowisko musi znaleźć się w biznesowym DNA firmy. Dbłość o środowisko i modele biznesowe muszą być ze sobą trwale połączone. Dzięki temu kwestie środowiskowe nie będą traktowane jako coś dodatkowego, wizerunkowego, ale będą kwestiami biznesowymi – mówił.

Zwrócił uwagę na fakt, iż tego typu działania już dziś realizowane są w Polsce. Przykładem jest zainaugurowana w maju tego roku inicjatywa „Działaj z impETem”, zraszająca podmioty deklarujące dobrowolne przyjęcie wyższych (niż przewidziane wymogami prawa) celów zbiórki produktów typu PET. Założenia programu, oparte na szacunkowych danych, wskazują na to, że może on zwiększyć wskaźniki zbiórki i recyklingu PET w Polsce nawet o 10%.

Lepiej wykorzystywać plastik

Prezes Zarządu Związku Pracodawców Przemysłu Opakowań i Produktów w Opakowaniach EKO-PAK, **Krzysztof Baczyński**, zwrócił uwagę na działania przedsiębiorstw, stawiających na zmniejszanie masy opakowań, uczynienie tych opakowań w pełni recyklowalnymi oraz zwiększenie zawartości surowców wtórnych w opakowaniach.

Przypomniał, że na niedawnym Szczycie Ekonomicznym w Davos szereg firm złożyło swoje zobowiązania, dotyczące odpowiedzialnej produkcji i konsumpcji plastiku. Wśród nich znalazła się m. in. Coca-Cola, która do roku 2030 chce poddawać recyklingowi tyle plastikowych opakowań, ile w ciągu roku wprowadza w obieg. Chce również wykorzystywać przy produkcji nowych opakowań co najmniej 50% surowca z recyklingu oraz sprawić, by 100% wszystkich opakowań nadawało się do recyklingu.

Podobne zobowiązania podejmują również inne globalne marki, takie jak PepsiCo, Unilever, Nestle czy Mars.

Krzysztof Baczyński podkreślił, że wyzwaniem jest przede wszystkim selektywna zbiórka odpadów po stronie konsumentów. Potrzebne jest tu zatem zapewnienie odpowiedniej infrastruktury przez samorządy. Poza rozszerzoną odpowiedzialnością producenta powinniśmy, zdaniem Baczyńskiego, myśleć o rozszerzonej świadomości konsumenta, dzięki której będzie on widział korzyści ze swoich działań dla środowiska i gospodarki.

Elementem tego procesu edukacyjnego powinno być odczarowanie wizerunku produktu z recyklingu jako produktu jakościowo gorszego oraz zachęty ekonomiczne, stymulujące odpowiedzialne zachowania mieszkańców (np. wyrzucanie plastikowych produktów do odpowiedniego, żółtego pojemnika). Brak właściwej segregacji odpadów w domach spowoduje, że wszelkie wysiłki przemysłu na rzecz recyklingu mogą stać pod znakiem zapytania.

Pozytywne przykłady

Na koniec wydarzenia głos zabrali również przedstawiciele dwóch partnerów kampanii – Nestle oraz McDonalds.

Reprezentująca Nestle **Mariola Raudo** przypomniała, że globalnym celem Nestle jest podnoszenie jakości życia i dążenie do lepszej przyszłości. Do roku 2025 firma planuje doprowadzić do sytuacji, w której wszystkie stosowane przez nią opakowania nadawały się do recyklingu lub ponownego użytku.

Raudo pochwaliła się, że żadna z siedmiu działających w Polsce fabryk Nestle nie wyrzuca tworzonych przez siebie odpadów na wysypiska śmieci. Przypomniała również o wadze edukacji, w tym edukacji dzieci, w kwestiach takich jak odpowiednie żywienie czy ekologia. Nie bez znaczenia jest tu również współpraca z organizacjami pozarządowymi.

Dominik Szulowski przedstawił działania firmy McDonald's w ramach globalnej strategii „Scale for Good”. Każdego dnia działające w 100 krajach restauracje tej sieci odwiedza 69 milionów gości. Do 2025 roku 100% opakowań dla gości będzie nadawać się do recyklingu. Już dziś w polskiej sieci placówek działa segregacja odpadów na trzy frakcje.

Mariola Raudo, Nestle (zdjęcie na górze); Dominik Szulowski, McDonald's (zdjęcie na dole).

Aneta Piątkowska, Departament Analiz Gospodarczych MPiT.

Dyrektor **Aneta Piątkowska** z Departamentu Analiz Gospodarczych Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii w ramach podsumowania dyskusji wskazała na słowa-klucze z wystąpień przedstawicieli biznesu, takie jak odpowiedzialność, mierzalne cele i zobowiązania.

Poinformowała, że obradująca w ten dzień Rada Ministrów dyskutowała między innymi na temat raportu, poświęconego realizacji przez Polskę Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ. Wskazała, że w jego przygotowanie zaangażowana była nie tylko administracja publiczna, ale również biznes, organizacje pozarządowe czy rodzina Narodów Zjednoczonych, co stanowiło praktyczną realizację zasady dialogu społecznego i budowania partnerstw na rzecz realizacji Celów.

W wymiarze środowiskowym w raporcie pojawiły się wątki dotyczące inteligentnego wykorzystywania surowców, zwiększenia efektywności surowcowej czy zmiany wzorców konsumpcji. Elementem umożliwiającym postępy w tym zakresie będzie opracowanie metodyki śladu środowiskowego produktów i organizacji.

Pytania na przyszłość

Debatę towarzyszyły pytania ze strony zgromadzonych na sali przedstawicieli administracji publicznej, ambasad, biznesu, organizacji pozarządowych i środowisk naukowych. Stanowią one interesujący punkt wyjścia do dalszych dyskusji na rzecz budowy gospodarki o obiegu zamkniętym, a tym samym sposobów na rozwiązanie kryzysu, związanego z odpadami z tworzyw sztucznych:

- **Jak powinna wyglądać wzorcowa edukacja konsumencka?**
- **W jaki sposób na wspomniane w trakcie debaty wyzwania odpowiadają inne regiony świata – w szczególności Azja?**
- **Jakie działania i rozwiązania technologiczne są najbardziej efektywne z punktu widzenia środowiska – czy np. lepiej jest skupić się na zmniejszaniu wagi opakowań, ilości stosowanych w nich warstw materiałów, czy może lepiej stosować zamienniki dla plastiku?**
- **Jak zwiększać poziomy recyklingu poszczególnych typów tworzyw sztucznych?**
- **W jaki sposób wspierać włączanie się w działania na rzecz środowiska – w tym odpowiedzialnej produkcji i konsumpcji tworzyw sztucznych – małe i średnie przedsiębiorstwa? Czy możliwe jest stworzenie odpowiednich narzędzi finansowych wspierających ten proces?**
- **Czy istnieje perspektywa na wykorzystywanie do budowy gospodarki o obiegu zamkniętym narzędzi, takich jak partnerstwa publiczno-prywatne?**

Na zdjęciu, od lewej strony: Irena Pichola, Deloitte Polska (prowadząca debatę); Krzysztof Żarnota, Synthos S.A.; Sławomir Mazurek, Ministerstwo Środowiska; Jan Dusik, Program Narodów Zjednoczonych ds. Środowiska na Europę; Krzysztof Baczyński, EKO-PAK; prof. Przemysław Postawa, Politechnika Częstochowska.

Rozwój gospodarczy a wyzwania dla środowiska – komentarz Deloitte Polska

Podczas debaty zaprezentowane zostały perspektywy różnych stron, zarówno punkt widzenia biznesu – wzdłuż łańcucha wartości opakowań oraz produktów z tworzyw sztucznych – jak i spojrzenie rządowe oraz naukowe.

Debatę poprowadziła Irena Pichola, lider zespołu ds. zrównoważonego rozwoju w Polsce i Europie Środkowej w Deloitte (na zdjęciu, od lewej strony: Irena Pichola i Marta Ciszewska)

Czas na przełomową zmianę

Obserwowane w ostatnich tygodniach pożary składowisk odpadów są papierkiem lakmusowym stanu gospodarki odpadami i zanieczyszczenia tworzywami sztucznymi w Polsce. Pokazują narastającą potrzebę znalezienia rozwiązań na szczeblu lokalnym.

Biorąc pod uwagę naszą długoletnią pomoc klientom prywatnym i publicznym w poszukiwaniu i wprowadzaniu rozwiązań wokół gospodarki obiegu zamkniętego, oraz świadectwo kluczowych zmian na szczeblu europejskim, pragniemy podzielić się naszymi spostrzeżeniami, a w szczególności zwrócić uwagę na niezbędny wkład najważniejszych podmiotów w naprawę obecnego modelu gospodarki odpadami w Polsce.

Gospodarka obiegu zamkniętego jest przełomową zmianą, głęboko przekształcającą schematy łańcuchów produkcji i konsumpcji, która niesie korzyści w obszarze ekonomicznym, społecznym i środowiskowym. Jest to szansa, której nie powinniśmy zmarnować.

Tworzywa sztuczne dostarczają wyraźnych korzyści gospodarce, ale musimy zacząć właściwie z nich korzystać.

Tworzywa sztuczne są wszechobecne i mają istotny wpływ na wiele różnorodnych gałęzi gospodarki – od opakowań, przez transport oraz budownictwo, po opiekę zdrowotną. Gospodarka i społeczeństwo wiele zawdzięczają unikalnemu połączeniu niskich kosztów produkcji, lekkości i trwałości tworzyw sztucznych, przy ich małej objętości.

Skala korzyści płynących z wykorzystania tworzyw sztucznych została oceniona w raporcie Rady Amerykańskiej Chemii (American Chemistry Council) pt. „Tworzywa sztuczne a zrównoważony rozwój”. Raport ten pokazuje, że zastąpienie tworzyw sztucznych w produktach konsumpcyjnych i opakowaniach alternatywami, spełniającymi tę samą funkcję, wiązałoby się z blisko czterokrotnie większymi kosztami środowiskowymi (\$400 miliardów USD), pojawiającymi się głównie na etapie produkcji i transportu towarów.¹

W związku z tymi właściwościami i korzyściami tworzyw sztucznych są one ważnym i nieodzownym składnikiem gospodarki w przyszłości.

Z drugiej strony, sposób wykorzystania tworzyw sztucznych i zanieczyszczenie, jakie powodują w środowisku, są alarmujące. Idąc za głosem Jana Dusíka, Dyrektora Programu ONZ ds. Środowiska na Europę, tworzywa sztuczne „są cudem, który przeistacza się w ból głowy”.

Największym zastosowaniem tworzyw sztucznych, odpowiadającym za ¼ wolumenu, są opakowania. Fundacja Ellen MacArthur szacuje, że obecnie tylko 14% opakowań plastikowych na całym świecie podlega zbiórce. W rezultacie po krótkim, jednokrotnym wykorzystaniu 95% wartości opakowań z tworzyw sztucznych jest tracona w gospodarce. Wielkość tej straty jest oceniana na 80-120 miliardów dolarów – to równowartość około ¼ polskiego PKB.²

Wartość tracona rocznie w światowej gospodarce przez jednokrotne wykorzystanie opakowań jest szacowana na poziomie ¼ polskiego PKB.

W odpowiedzi na te wyzwania Komisja Europejska opublikowała na początku 2018 roku „Strategię dla tworzyw sztucznych w gospodarce obiegu zamkniętego” (ang. „A European Strategy for Plastics in a Circular Economy”). Według jej założeń, do 2030 wszystkie opakowania z tworzyw sztucznych na rynku europejskim powinny być ponownie wykorzystane lub ulec recyklingowi.

Zapewnienie odpowiedzialności producentów za wprowadzane na rynek produkty jest sprawdzonym narzędziem, które wskazuje nowe regulacje europejskie.

Aby sprostać celom Komisji Europejskiej nieunikniona jest zmiana w sposobie produkcji i wykorzystania tworzyw sztucznych. W produkcji konieczne jest wykorzystanie materiałów bardziej przyjaznych środowisku, łatwo nadających się do ponownego wykorzystania i przetworzenia.

Biznes widzi w gospodarce obiegu zamkniętego szansę i tworzy wiele inicjatyw na polu krajowym i europejskim. Istotnym krokiem jest deklaracja największych producentów i sprzedawców opakowań i towarów w opakowaniach, którzy wspólnie przed rokiem 2025 chcą, by 100% wykorzystywanych i produkowanych przez nich opakowań było przeznaczonych do ponownego użytku, recyklingu lub kompostowania.

Jednak same inicjatywy biznesu nie wystarczą. Konieczne jest wprowadzenie w gospodarce mechanizmów, które promują i umożliwiają wdrożenie modelu obiegu zamkniętego. Jednym z nich – sprawdzonym w innych krajach – jest system rozszerzonej odpowiedzialności producenta (ang. Extended Producer Responsibility), w którym ciężar finansowy gospodarowania odpadami jest przeniesiony na podmioty wprowadzające opakowania na rynek.

Poziomy recyklingu po wprowadzeniu zasady rozszerzonej odpowiedzialności producenta w krajach europejskich wzrosły z 5-10% do 30-50% w przeciągu dekady.³ Wchodzący obecnie w życie w Unii Europejskiej pakiet aktów prawnych promujących gospodarkę obiegu zamkniętego (ang. Circular Economy Package) wskazuje na rozszerzoną odpowiedzialność producenta jako skuteczne narzędzie do poprawy obiegu opakowań w gospodarce.

Dzięki roli branży opakowaniowej i chemicznej Polska jest na dobrej pozycji do tego, by wykorzystać tę zmianę.

Rozmawiając o tworzywach sztucznych na arenie krajowej powinniśmy pamiętać o ich istotnej roli dla gospodarki. Często w publicznej debacie pomijamy fakt, że Polska jest jednym z największych rynków opakowań w Europie. Według Polskiej Izby Opakowań w roku 2016 całkowita wartość rynku opakowań w Polsce wyniosła ok. 9,0 mld EUR, z czego blisko 40% stanowiły opakowania z tworzyw sztucznych.⁴

Dla porównania, podobną wielkość do rynku opakowań w Polsce ma rynek odzieżowo-obuwniczy.

Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych w 2016 roku stanowiła 6,4% produkcji sprzedanej całego polskiego przemysłu.

Dodatkowo, produkty wykonane z tworzyw sztucznych są blisko powiązane z branżą chemiczną, która jest jednym z czołowych polskich sektorów pod względem wartości sprzedaży. Sama produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych osiągnęła wartość 16 mld EUR w 2016 roku (85 mld PLN) i stanowiła 6,4% produkcji sprzedanej całego polskiego przemysłu.⁵

Znaczenie tych branż stawia Polskę na dobrej pozycji, żeby wykorzystać potencjał planowanych zmian. Istotną rolę odegrają działania sektora publicznego wspierające te branże w ewolucji ku materiałom i modelom opakowań, które mogą być efektywnie wykorzystane w gospodarce.

Kluczem do sukcesu będzie dalsze usprawnianie istniejącego systemu zbiórki odpadów i zaangażowanie administracji centralnej w wyznaczenie kierunku i wsparcie zmian.

Poza przeniesieniem większej odpowiedzialności na producentów i wprowadzających opakowania na rynek, konieczne jest usprawnienie istniejącego systemu zbiórki odpadów w Polsce. Niezbędna będzie poprawa jego efektywności – tak, by zwiększyć poziomy zbiórki i odzysku surowca. Eurostat podaje, że poziom recyklingu opakowań z tworzyw sztucznych wyniósł 32% w 2015 roku, znacznie poniżej średniej unijnej, która jest na poziomie 40%.

Obecny system zмага się z niejednoznacznymi definicjami, niejasno określonymi rolami i obowiązkami podmiotów, czy źle funkcjonującym raportowaniem, a także niewystarczającym nadzorem i kontrolą. W rezultacie mamy niewielką wiedzę na temat wolumenów odpadów generowanych w naszym kraju oraz odpadów importowanych, a jeszcze mniejszą wiedzę na temat tego, co z nimi rzeczywiście się dzieje, jakim procesom są poddawane i kto za te procesy jest odpowiedzialny.

Według danych Eurostatu, poziom recyklingu opakowań z tworzyw sztucznych wyniósł 32% w 2015 roku, znacznie poniżej średniej unijnej, która jest na poziomie 40%.

Brak ponadto standardów odnośnie materiałów, formatów i oznakowania opakowań, a z drugiej strony systemów selektywnej zbiórki i recyklingu, spowalnia powstanie efektywnego rynku. W tak funkcjonującym systemie trudno o zaufanie pomiędzy podmiotami i bodźce do inwestycji w nowe i innowacyjne rozwiązania.

Wiele obowiązków w zakresie organizacji zbiórki odpadów jest w rękach samorządów, jednak niebagatelną rolę w kreowaniu zmiany może spełniać administracja centralna. To do niej mogłoby należeć wyznaczenie kierunku, wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw oraz budowanie podwalin do współpracy wzdłuż łańcucha dostaw i szerzenia najlepszych praktyk pomiędzy środowiskiem biznesowym i naukowym.

Dodatkowo, administracja centralna może wykorzystać zamówienia publiczne do promowania produktów i usług zgodnych z założeniami gospodarki obiegu zamkniętego.

Dobrym wzorem jest Finlandia, gdzie rząd dwa lata temu postawił sobie za cel zostanie prekursorem gospodarki obiegu zamkniętego. W ciągu roku Finlandia przyjęła krajową mapę

drogową – rzetelny plan z ambitną wizją, który zawiera konkretne projekty i jasno określa podział ról i obowiązków. Istotnym jego aspektem był proces przygotowawczy, w którym uczestniczyło tysiąc osób reprezentujących przekrój fińskiego społeczeństwa, w tym ministerstwo, związki zawodowe i przedstawiciele biznesu i środowisk naukowych.⁶

Nie obędzie się bez budowania świadomości i zaufania społeczeństwa do systemu zbiórki odpadów, a także wiedzy o tworzywach sztucznych.

Dla poprawienia systemu gospodarowania odpadami w Polsce niezbędne jest także zwiększenie świadomości przedsiębiorców i obywateli, zarówno od strony zapobiegania wytwarzaniu odpadów, jak i wspierania systemu zbiórki.

W porównaniu z rynkiem opakowań wysokorozwiniętych krajów Europy Zachodniej, USA i Japonii zużycie opakowań *per capita* w Polsce jest o 35–40% mniejsze, a świadomość konsumentów ulega stopniowej poprawie. Pomimo tego, badanie przeprowadzone w 2017 roku na zlecenie Ministerstwa Środowiska pokazało, że nadal konieczna jest znacząca zmiana w postawie Polaków.

Tylko około połowa respondentów segreguje regularnie śmieci, a ponad połowa w ogóle nie zwraca uwagi na aspekty środowiskowe przy podejmowaniu decyzji konsumenckich. Około ¼ respondentów zauważa w swojej okolicy zjawiska takie jak wywożenie śmieci do lasu, dzikie wysypiska czy palenie śmieci w domu.

Tylko około połowa respondentów segreguje regularnie śmieci, a ponad połowa w ogóle nie zwraca uwagi na aspekty środowiskowe przy podejmowaniu decyzji konsumenckich. Dodatkowo przerażającym jest, że około ¼ respondentów zauważa w swojej okolicy zjawiska takie jak wywożenie śmieci do lasu, dzikie wysypiska czy palenie śmieci w domu.⁷ Te statystyki potwierdzają potrzebę przeprowadzenia spójnej i skoordynowanej akcji edukacyjnej w zakresie postępowania z odpadami.

Wspomniane wcześniej standardy odnośnie oznakowania opakowań i systemu selektywnej zbiórki również odgrywają ogromną rolę we wspieraniu właściwych zachowań konsumenckich i społecznych. Podczas debaty prof. Przemysław Postawa przywołał badanie składu toreb, oznakowanych jako biodegradowalne w supermarketach, które pokazało, że jedynie 2 z 15 sprawdzonych toreb uległy biodegradacji.

Wciąż istnieje potrzeba wprowadzenia prostego i zharmonizowanego oznakowania opakowań i systemowego podejścia do kontroli informacji o przeznaczeniu do recyklingu widniejących na opakowaniach.

Przykładem ciekawej oddolnej inicjatywy jest program „On-Pack Recycling Label”, w którym uczestniczą największe sieci supermarketów w Wielkiej Brytanii oraz ponad 500 marek. Program ten wprowadza proste, spójne i praktyczne informacje na produktach o możliwości recyklingu części składowych opakowania (np. tacki, etykiety, korka). Możliwość recyklingu jest określana na podstawie udziału gmin, w których oferowane są takie usługi (grafika poniżej).

Program „On-pack Recycling Label” w Wielkiej Brytanii

Stosowane oznakowania na opakowaniach

„Opakowanie powszechnie włączone do selektywnej zbiórki” – ponad 75% gmin oferuje zbiórkę selektywną tego materiału

„Opakowanie obecnie poza systemem selektywnej zbiórki” – mniej niż 20% gmin oferuje selektywną zbiórkę tego materiału

„Opakowanie powszechnie przyjmowane przez punkty odbioru odpadów” – w ponad 75% gmin przyjmowane są te odpady w punktach odbioru

„Opakowanie zbierane w dużych sklepach”

„Konieczność sprawdzenia lokalnej selektywnej zbiórki” – między 20% a 75% gmin oferuje selektywną zbiórkę tego materiału

Specjalne oznakowania są stosowane dla indywidualnych wyzwań np. puszki po farbach

Wykorzystajmy szansę do zbudowania przyszłościowych gałęzi gospodarki i umocnienia własnej pozycji na tle regionu

Gospodarka obiegu zamkniętego w kontekście tworzyw sztucznych jest konieczną zmianą, która pomoże Polsce osiągnąć wiele celów gospodarczych i środowiskowych. Polska może wykorzystać potencjał tych zmian do zbudowania przyszłościowych gałęzi gospodarki i umocnienia własnej pozycji na tle regionu. Istnieją na świecie sprawdzone rozwiązania, które możemy wykorzystać wyznaczając własną ścieżkę ku zmianie. Kluczem do sukcesu będzie budowanie świadomego społeczeństwa, przystosowanie produktów do nowego modelu i podjęcie wielopłaszczyznowego wysiłku zmierzającego do przemodelowania aktualnego systemu w zespół spójnych instrumentów ekonomicznych i prawnych.

Kampania „Zielona Wstążka #DlaPlanety” jest organizowana przez Centrum UNEP/GRID-Warszawa, realizujące w Polsce misję Programu Narodów Zjednoczonych ds. Środowiska, we współpracy z Urzędem Miasta Stołecznego Warszawy oraz szerokim gronem partnerów biznesowych i instytucjonalnych.

1. American Chemistry Council (2016). Plastics and Sustainability.
2. World Economic Forum & Ellen MacArthur Foundation (2016). The New Plastics Economy.
3. Favot, M., (2014). Extended producer responsibility and E-waste management: Do institutions matter? Economics and Policy of Energy and the Environment
4. Rzeczpospolita. Przemysł opakowań stoi przed wielkim wyzwaniem. 30/11/2017
5. PIPC (2017). Report Roczny 2016- Przemysł Chemiczny w Polsce.
6. SITRA. Road map helps Finland's transition to a circular economy.
7. Ministerstwo Środowiska (2017). Gospodarka odpadami: jednotematyczne badanie świadomości ekologicznej mieszkańców Polski.

Kampania „Zielona Wstążka #DlaPlanety”

Honorowy Patronat:

Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce
Minister Środowiska Pan Henryk Kowalczyk
Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii

Organizator:

Centrum UNEP/GRID-Warszawa

Współorganizator:

Urząd Miasta Stołecznego Warszawy

Partnerzy Strategiczni:

Związek Pracodawców Przemysłu Opakowań i Produktów w Opakowaniach EKO-PAK
Synthos S.A.

Partnerzy Główni:

Coca-Cola Poland Services
McDonald's
Nestlé Poland

Partnerzy Instytucjonalni:

Bielsko-Biała
Dąbrowa Górnicza
Gdańsk
Gorzów Wielkopolski
Łuków
Olsztyn
Opole
Płock
Poznań
Radom
Rzeszów
Wałbrzych
Włocławek
Wrocław
Zielona Góra

Partnerzy:

Bank Zachodni WBK
Biedronka
CEC Government Relations
Coca-Cola HBC
Constans PR
Carrefour
Deloitte
DPD
Federacja Konsumentów
Francusko-Polska Izba Gospodarcza
Fundacja Veolia Polska
Jack Wolfskin
Konfederacja Lewiatan
Niderlandzko-Polska Izba Gospodarcza
PlasticsEurope Polska
Polpharma
Samsung
Signify
Skanska
Ströer
SUEZ
Vivenge

Centrum UNEP/GRID-Warszawa,
Zakład Narodowej Fundacji Ochrony Środowiska
ul. Sobieszyńska 8, 00-764 Warszawa
tel. (22) 840 66 64
e-mail: grid@gridw.pl
www.gridw.pl

Zdjęcia © Piotr Dymus
Zdjęcie zielonej wstążki [str. 3] © Nel Gwiazdowska

www.DlaPlanety.pl

